Cehennemi göğsünde söndüren adam: Bediüzzaman

Mustafa Armağan

Musa Anter, 1991'de basılan hatıralarında ilginç bir hatırasını paylaşır bizlerle. Bildiğim kadarıyla Bediüzzaman'ın hayatını anlatan kitaplara girmemiş olan bir bilgi kırıntısını sizinle paylaşmak istedim.

1992 yılında derin devlet tarafından öldürülen Musa Anter'in Bediüzzaman Said Nursi hakkında ilginç bir hatırası olduğunu biliyor muydunuz? Bilenler biliyordur muhakkak ama nedense bu tür bilgiler biyografilerine girmemekte inat ediyor. Oysa Üstad ile ilgili ne bulursak yayınlamalı değil miyiz? Hayatı hakkında eksiksiz bir çalışmaya ancak pergelimizin ayağını böylesine genişçe açarak ulaşabiliriz.

Said Nursi'nin hayatı hakkındaki kitaplar birbiri ardınca çıkıyor ve her biri yeni ışıklar saçıyor ufkumuza. Çocukluğumda biyografi adına sağlığında basılmış "Tarihçe-i Hayat"ı dışında bir tek Eşref Edip'in ufak yeşil bir kitabı gezerdi elden ele. Sonra Necmeddin Şahiner'in olağanüstü bir emekle hazırladığı "Son Şahitler" dizisi (itiraf edelim, bu kadar geniş kapsamlı çalışmayı ancak bir enstitü başarabilirdi) ve 66. baskısını hazırladığını öğrendiğim biyografisi geldi.

Ardından talebelerinden Abdülkadir Badıllı'nın üç ciltlik çalışması yanında Şükran Vahide'nin, Cemalettin Canlı ve Y. Kenan Beysülen'in ve yakınlarda ilk cildi çıkan Ahmed Akgündüz'ün eserleri bilmediğimiz nice ayrıntıyla donanmış bu bereketli ömrün birer tablosunu sundular.

Öncelikle gösterilen her gayrete şükran borcumuz olduğunu hatırlatalım. Lakin hâlâ doldurulması gereken nice petek gizli bu bereketli ömürde.

Geçenlerde Tillo'ya yolum düştüğünde Hâsya Kümbeti'ni ziyaret ettim. Bu basık kubbenin altında Bediüzzaman'ın "Kamus-ı Okyanus" adlı sözlüğü Sin harfine kadar ezberlediğini okumuştum ama görmek nasip olmamıştı.

Sadece altında bir inziva dönemi geçirdiği bu gösterişsiz kubbeden yola çıkarak bile bize bu bilgiyi aktarmış olan Müküslü Hamza'ya, "Kamus" yazarı Firuzabadi'ye ve II. Mahmud döneminde onu dilimize kazandırmış olan Gaziantepli Asım Efendi'ye, oradan Said Nursi'nin küçük kardeşi vasıtasıyla civardaki bir tekkeden gönderilen yemeklerini karıncalarla paylaşma ve kendisini bir ay namazda rükûya varmaktan men eden taşlanma sahnelerine kadar pek çok izle buluşmuş oldum.

Demek ki, Bediüzzaman'ın hayatı hâlâ tespit edilmeyi bekleyen nice enstantaneyle dolu.

Bediüzzaman Said Nursi

Bediüzzaman ile Ruslara esir düşen Abdurrahim Zapsu.

Abdurrahim Zapsu'nun damadı Musa Anter gençliğinde.

Nitekim kendisiyle telefonla görüştüğüm Necmeddin Şahiner Beyefendi "Tarihçe"de geçen "Kiroğlif" adlı köyün Moskova civarında bulunduğunu ve Bediüzzaman'ın esaretten kaçarken burada bir müddet kaldığını söyleyerek yeni bir malumatı hafızamın ebru teknesine damlatmış oldu.

Öte yandan Musa Anter, 1991'de basılan hatıralarında ilginç bir hatırasını paylaşır bizlerle. Bildiğim kadarıyla Bediüzzaman'ın hayatını anlatan kitaplara girmemiş olan bir bilgi kırıntısını sizinle paylaşmak istedim.

Bediüzzaman bir Kürtçüye ne cevap verdi?

Musa Anter'in, bir zamanlar "Büyük İslam Tarihi" adlı kitabıyla tanıdığımız ve Said Nursi'nin arkadaşlarından olan Abdurrahim Zapsu'nun damadı olduğunu hatırlatalım. (Abdurrahim Zapsu kim mi? Bediüzzaman'ın esarette malum Rus subayı karşısında ayağa kalkmadığı bilgisini borçlu olduğumuz kişi diyeyim de siz anlayın).

Gerçi Anter, Bediüzzaman'ın tamamen Kürtlüğüyle ilgilidir ama bize anlattığı olay, onun "müspet hareket çizgisi"ni bir başka ve dışarıdan bir şahit vasıtasıyla ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır.

Musa Anter "hayatı başlı başına ciltler dolusu ibret levhalarıyla dolacak çaptadır" dediği Bediüzzaman'ın 1945'te İstanbul'da bir mahkemesi olduğundan bahseder. (Galiba karıştırmıştır yazar, zira Üstad 27 yıllık ayrılıktan sonra 1952'de gelecektir İstanbul'a. Ayrıca 1945'te aşağıda isimleri yazılı Kürt alimlerin bir evde toplanması olacak şey miydi?) Şöyle yazar:

"Bir akşam yemeğine kendilerini evime davet ettim. İstanbul'daki tüm seçkin Kürt din adamları da gelmişlerdi. Örneğin Şeyh Şefik Arvasi, Şeyh Eminzade, Bitlisli Şeyh Mustafa, Abdulhakim Arvasi'nin oğlu Kadıköy Müftüsü Mekki Arvasi, Cemalettin Arvasi gibi... Yemekten sonra bölgemize has semaverli çay faslı başladı."

Sohbet koyulaşmıştır ki, gençliğinde aşırı Kürt milliyetçisi olduğunu söyleyen Musa Anter, "birdenbire ve patavatsızca" bir soru yöneltir Bediüzzaman'a. Kürtçe şöyle der:

"Muhterem Hocam, çocukluğumdan beri duyduğum ve tüm Kürtlere sempatik gelen adınız Melaye Saidi Kürdî idi. Şimdi de her gün Türkler sizi oradan oraya sürüyor, hapsediyor, mahkemelerde süründürüyor ama siz hâlâ Türkleri cennete götürme çabası içindesiniz; bu nasıl iştir... ben anlamadım."

Bu hiç beklemediği soru karşısında Bediüzzaman'ın "o nur ve ilim fışkıran gözlerini bir projektör gibi" Musa Anter'e çevirdiğini ve "tatlı bir tebessümle" "Ev kî ye Abdurehim?" (O kimdir Abdurrahim?) diye Abdurrahim Zapsu'ya sorduğunu görürüz. Zapsu "Enişte mdir" deyince Üstad'ın Musa Anter'i "Evladım, hele yanıma gel" diye çağırdığını okuyoruz. Anter gidip yanına oturur. Bediüzzaman da elini onun boynuna sarar, öper ve Kürtçe şunları söyler kendisine:

"Evladım, daha çocuksun, bilmiyorsun (anlamıyorsun) ben ne yapıyorum. Oku ve ilim öğren."

Bence bu veciz cevap üzerinde biraz durmak lazım.

Hem taraftarı, hem de karşıtı olan kimi çevrelerce "Kürtçü" diye sunulan Bediüzzaman Said Nursi'nin kavmî ayrımcılığı "çocukluk" olarak gördüğünü ve bunun ötesine geçip ilim ve iman temelinde yeni bir sentez vücuda getirmekle meşgul olduğunu bu hatıradan bir kere daha öğrenmiş oluyoruz.

Müspet hareket ilkesi

Bediüzzaman Said Nursi'nin ilim ve iman odaklı Türkiye'nin yeni barış programında en verimli yöntemi müspet (pozitif) hareket olacaktır. Şahsına yapılan hakaret ve zulümleri bir derviş gibi önemsememek ama kanun dairesinde yapacaklarından da asla taviz vermemek bu programın usulü olarak karşımıza çıkar.

Nitekim Afyon Hapishanesi'nde mutlak bir tecrit altında tutulurken yöneticiler pencerelerini mıhlayarak kapatırlar. Pencereden mahkûmlarla selamlaşma ve görüşmesini engellemek istemektedirler. Bunun üzerine talebelerine şu mektubu yazar:

"Hiç merak etmeyiniz... Bilâkis benim ehemmiyetsiz şahsım ile meşgul olup Nurlara ve talebelerine çok sıkıntı vermediklerinden, benim, cidden ve kalben, onların şahsımı ihanetler ve işkencelerle tâzib etmeleri, Nurların ve sizlerin bedeline olduğu ve bir derece Nurlara ilişmemeleri cihetinde memnunum."

Umumun faydası için şahsına yapılan haksızlığı dahi bırakın affetmeyi, memnuniyetle karşılayan Bediüzzaman, belki de dünya tarihinde kendi eserinin okuyucusu ve kendi davasının müridi olmak bakımından tek örnektir. O kadar ki, iman ehline bir iman hizmetinde bulunabilmek için değil dünya hayatını ve fani makamlarını, gerekirse ahiret hayatını da feda etmeye hazır olduğunu, hatta bazı biçareleri cehennemden kurtarmak için gerekirse cenneti bırakıp cehenneme girmeyi kabul ettiğini söyleyecek kadar da "deli"dir.

Cehennemi söndürmeye ve cenneti yakmaya koştuğunu söyleyen Rabiatü'l-Adeviye hazretlerinden çağımıza düşen yakıcı bir iz yok mudur bu sözlerde?

m.armagan@zaman.com.tr

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ